

Sortine Selma Juchenheim is op 9 april 1887 in Vlotho an der Weser geboren. Ze was de dochter van Emma Juchenheim-Steinberg.

Selma trouwde met Bernard Eisendrath. Hij vestigde zich in mei 1914 vanuit het Militair Hospitaal te Amsterdam in Zaandam, eerst als 'officier van gezondheid', later als arts. Ze krijgen in Zaandam 4 kinderen, Iris Harriët, Maja Frederika, Leonie ('Lidy') Emma en Rudolf ('Rolf') Leonard.

De kinderen Eisendrath bezochten het Gemeentelijk Lyceum in Zaandam. Iris en Lidy zouden daar het gymnasium afronden. Maja stopte, na een paar keer te zijn blijven zitten, na de derde klas hbs. Rolf deed eveneens de hbs, maar moest in de zomer van 1941 de school verlaten. Joodse leerlingen waren er niet langer welkom. Hij kreeg daarna nog een jaar les op het Joods Lyceum in Amsterdam.

In januari 1933 werd in Zaandam het initiatief genomen om een afdeling Zaandam van het Nederlandse Padvindstersgilde (NPG) op te richten. Hiervoor werd een propaganda avond georganiseerd met hulp van padvindsters uit Amsterdam. Selma werd presidente (voorzitster) van de afdeling Zaandam. Een jaar later werd een eigen clubgebouw geopend. Het aantal leden groeide van 8 naar 84. Selma trad in februari 1939 af als voorzitster. Ook haar dochters Iris, Maja en Lidy waren padvindster bij deze afdeling. Rudolf was verkenner bij groep 1. Dochter Maja werd hier akela.

De Eisendraths herbergden in 1934 enkele uit Duitsland gevluchte joodse scouts, Helmuth Jacobi en Hans Hattenbach. Beiden zouden de oorlog overleven door tijdig naar een ander land te vertrekken. Ook vingen ze familie uit Duitsland op. Haar moeder Emma Juchenheim-Steinberg vluchtte op 22 oktober 1935 uit Vlotho naar haar dochter Selma en schoonzoon Bernard in Zaandam. Na de Kristalnacht in Duitsland, op 10 en 11 november 1938, probeerden veel Duitse joden naar Nederland te komen. Soms stuurden ouders hun kinderen. Ze kwamen onder andere terecht in Quarantine Beneden Heijplaat in Rotterdam en gingen van daar naar het Joodse Weeshuis aan de Pletterijstraat in Den Haag. Vervolgens werden ze bij familie of pleeggezinnen geplaatst. Haar neefje Hans Juchenheim kwam in 1940 in huis nadat hij bij een pleeggezin in Rotterdam en in het weeshuis gezeten had. Hij werd in Rotterdam lid van Groep 39 Gustaaf Adolf groep.

Bernard Eisendrath werd lid van de Joodsche Raad 'en kreeg daar inzicht in het lot van de te deporteren joodse bevolking'. Hij pleegde op 4 oktober 1942 met gif zelfmoord. Hij was, voor zover bekend, de enige joodse Zaankanter die deze beslissing nam. Sortine dook niet lang na de dood van haar man onder met de kinderen. Maja Eisendraht zat ondergedoken bij de

familie Van Pelt in Berg en Dal. Ze sprak met de SD'er Gerritsen over haar positie en over die van haar familie zonder door te hebben wat voor figuur hij was. Zij werd in mei of juni 1943 opgepakt en als gevolg ervan ook haar beide zussen. Iris zat ondergedoken in Utrecht en Lidy in Amsterdam toen ze werden gepakt. Via de gevangenis aan de Amstelveenscheweg en de Hollandsche Schouwburg werden ze als strafgeval naar Kamp Westerbork gedeporteerd.

In de wetenschap dat haar dochters waren gearresteerd, meldde een wanhopige Selma zich bij de politie. Ze hoopte met hen te worden herenigd in Kamp Westerbork. Dat mislukte. Ze vertrok op dinsdag 24 augustus 1943 naar vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau. Zij stierf drie dagen later, onmiddellijk na aankomst in het kamp, op 27 augustus 1943. Iris en Leonie Eisendrath werden op Koninginnedag, 31 augustus, naar vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau gestuurd, met een transport van ruim duizend mensen. Zij stierven drie dagen na vertrek, op 3 september 1943, in de gaskamer.

Auschwitz was een concentratiekampcomplex dat tijdens de Tweede Wereldoorlog door nazi-Duitsland rondom de Poolse stad Óświęcim (Duits: Auschwitz) in het geannexeerde deel van Polen werd opgezet. Auschwitz was het grootste van alle Duitse concentratiekampen en bestond aan het einde van de oorlog uit Auschwitz I (het basiskamp (Duits: Stammlager) ten zuidwesten van de stad), Auschwitz II-Birkenau (het Vernichtungslager (vernietigingskamp) ten westen van de stad), Auschwitz III-Monowitz (een werkkamp ten oosten van de stad bij de IG Farben-fabriek) en tevens tientallen subkampen. Ongeveer 1,3 miljoen mensen werden naar Auschwitz gedeporteerd. Van hen zijn er ongeveer 1,1 miljoen om het leven gekomen; het grootste deel van de slachtoffers werd vergast. Van 1940 tot en met begin 1942 was het Auschwitz-complex voornamelijk een concentratiekamp; gevangenen kwamen om het leven door de combinatie van grove mishandeling, uitputting en ziekte. Vanaf het begin van 1942 tot oktober 1944 was de actieve massamoord op Joden net zo'n belangrijke functie van het complex.

Maja Eisendrath ging gescheiden van haar moeder en zusters mee met 'de giftige slang' van dinsdag 6 juli 1943. Die bracht 2600 mensen naar Sobibor. Maja vond op 9 juli 1943 de dood. Ze behoorde tot de laatsten van de 71 Zaankanters die in 1943 op transport gingen naar Sobibor.

De jongste Eisendrath, Rudolf, was alleen uit Amsterdam weggevlucht. Hij werd echter, onderweg naar Zwitserland, op 22 juni 1943 in Parijs gearresteerd en via onder meer concentratiekamp Dachau naar Dora-Mittelbau gestuurd. Dora was een buitenkamp van concentratiekamp Buchenwald. Het bevond zich ondergronds om veilig te zijn tegen bomaanvallen. Er werd daar aan V-wapens gewerkt, geheime wapens die Hitler de eindoverwinning zouden moeten brengen. Een groot deel van de gevangenen verbleef dag en nacht onder de grond. De mijngangen, Stollen, werden 'Todesstollen' genoemd. Rudolf Eisendrath bezweek in Dora-Mittelbau op 7 maart 1944, zes maanden na zijn zusters en zijn moeder. Hij was 20 jaar oud.

In 2022 werden zeven Stolpersteine geplaatst bij de Botenmakersstraat 108 in Zaandam voor de familie Eisendrath.

Meer informatie

[Sortine Selma Eisendrath-Juchenheim \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Sortine Selma Eisendrath-Juchenheim \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Iris Harriët Eisendrath \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Iris Harriët Eisendrath \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Leonie Emma Eisendrath \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Leonie Emma Eisendrath \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Maja Fredrika Eisendrath \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Maja Frederika Eisendrath \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Rudolf Leonard Eisendrath \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Rudolf Leonhard Eisendrath \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Historicus Peter Heere Ridder in de Orde van Oranje-Nassau | De Orkaan](#)

[Eisendrath \(Bernard\) - Joods Monument Zaanstreek](#)

[Leijdesdorff \(Sara/Pim\) - Joods Monument Zaanstreek](#)

[De onderduik Joden die van elders in Nijmegen onderdoken v0200.pdf](#)

[\(oorloginnijmegen.nl\)](http://oorloginnijmegen.nl)

[Lijst van Jodentransporten vanuit Nederland - Wikipedia](#)

[Auschwitz \(concentratiekamp\) - Wikipedia](#)

[14 nieuwe Zaanse struikelstenen - De Orkaan](#)

[Botenmakersstraat 108, Zaandam](#)

[Eisendrath Stories - The History of the Eisendrath Family > Nathan Eisendrath emigrates](#)

[Kristallnacht in Vlotho, vlucht naar Zaandam. 'Ze gedroegen zich als wilden' – Mei tot Mei](#)

[De Zaanlander » 30 jan 1933 - Art. 11 | Delpher](#)

[De Zaanlander » 22 jan 1934 - Art. 55 | Delpher](#)

[De Zaanlander » 13 maa 1936 - Art. 89 | Delpher](#)

[De Zaanlander » 12 mei 1937 - Art. 71 | Delpher](#)

[De Zaanlander » 13 feb 1939 - Art. 37 | Delpher](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.